

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าวสู่นักศึกษาและชุมชนให้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป คณะผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นำมาจากรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม หัวข้อมหัศจรรย์พรรณพฤกษา กองทุนหมู่บ้าน.....วันนี้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน สินค้า OTOP ตำบล..... : คุณค่าทางสังคม ฮีต 12 กอง 14 และอบต..... กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน ที่จัดทำโดยนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2550

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 58 เล่ม จาก 192 เล่ม ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาจำนวน 6 กลุ่มของทุกหมู่เรียน โดยคณะผู้วิจัยกำหนดจำนวนประชากรจากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 38) ที่กล่าวว่า หากจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง .15 – 30 % ดังนั้นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงคิดเป็นรายงานจำนวน 58 เล่ม ซึ่งได้จาก $32 \times 6 = 192 \times 30/100$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในภาคเรียนที่ 2/2550 จำนวน 32 หมู่เรียน แบ่งเป็น ภาค กศ.บป จำนวน 4 หมู่เรียน และภาคปกติ จำนวน 28 หมู่เรียน

ชื่อเรื่องรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัย แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ชื่อเรื่องรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัย

หัวข้อที่	ชื่อเรื่องรายงาน
1	(1) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นลีลาวดี” (2) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นกล้วยไม้” (3) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นฟ้าทะลายโจร” (4) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นว่านหางจระเข้” (5) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นเฟื่องฟ้า” (6) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้น ไผ่ขี้เขียน” (7) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นมะลิ” (8) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นช่อนกลิ่น” (9) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นดาวเรือง” (10) มห้ศจรรย์พรรณพฤษยา : กรณีศึกษา “ต้นทานตะวัน”
2	(1) กองทุนหมู่บ้านหนองโน ตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ วันนี้ (2) กองทุนหมู่บ้านเทพประทาน ตำบลคงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด วันนี้ (3) กองทุนหมู่บ้านศาลา ตำบลหนองสูงสวรรค์ อำเภอ โกล้อมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (4) กองทุนหมู่บ้านคอนคู ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (5) กองทุนหมู่บ้านบ้านนาเหนือ ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (6) กองทุนหมู่บ้านวังใหม่ ตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (7) กองทุนหมู่บ้านบ้านหมี ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (8) กองทุนหมู่บ้านบ่อใหญ่ ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (9) กองทุนหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม วันนี้ (10) กองทุนหมู่บ้านห้วยทราย ตำบลโนนราสี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม วันนี้

ตารางที่ 1 ชื่อเรื่องรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

หัวข้อที่	ชื่อเรื่องรายงาน
3	(1) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การเลี้ยงปลาสด” (2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การเลี้ยงหมูหลุม” (3) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การเพาะเห็ดอบ” (4) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “การทำตะกร้าหวาย” (5) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ครกกระเดื่อง” (6) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “โปงลาง” (7) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ลูกประคบสมุนไพร” (8) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ผักเลี้ยงคอง” (9) ภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา “ปลาร้า”
4	(1) “ผ้าไหม” สินค้า OTOP ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ : คุณค่าทางสังคม (2) “โหวด” สินค้า OTOP ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด : คุณค่าทางสังคม (3) “ตะกร้าก้านมะพร้าว” สินค้า OTOP ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด : คุณค่าทางสังคม (4) “หมอนจิตร” สินค้า OTOP ตำบลหูลง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ : คุณค่าทางสังคม (5) “ดอกไม้ประดิษฐ์” สินค้า OTOP ตำบลภูพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ : คุณค่าทางสังคม (6) “เสื่อกก” สินค้า OTOP ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม : คุณค่าทางสังคม (7) “น้ำเสาวรส” สินค้า OTOP ตำบลโลกก่อ อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม : คุณค่าทางสังคม (8) “ผ้ามัดหมี่” สินค้า OTOP ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม : คุณค่าทางสังคม (9) “ดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยาง” สินค้า OTOP ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม : คุณค่าทางสังคม
5	(1) ฮีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “ฮีตที่ 2 บุญคูณลาน” (2) ฮีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “ฮีตที่ 3 บุญข้าวจี่” (3) ฮีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “ฮีตที่ 4 บุญพระเวส” (4) ฮีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “ฮีตที่ 5 บุญสงกรานต์”

ตารางที่ 1 ชื่อเรื่องรายงานวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

หัวข้อที่	ชื่อเรื่องรายงาน
	(5) อีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “อีตที่ 6 บุญบังไฟ” (6) อีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “อีตที่ 8 บุญเข้าพรรษา” (7) อีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “อีตที่ 9 บุญข้าวประดับดิน” (8) อีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “อีตที่ 11 บุญออกพรรษา” (9) อีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “อีตที่ 12 บุญกฐิน” (10) อีต 12 คอง 14 : กรณีศึกษา “คอง 14”
6	(1) อบต. ขางตลาด อำเภอขางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (2) อบต. หนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (3) อบต. หัวแย่ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (4) อบต. บัวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (5) อบต. ขาง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (6) อบต. หัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (7) อบต. คอนเงิน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (8) อบต. หัวเรือ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (9) อบต. นาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน (10) อบต. ดงบัง อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม กับการพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือในการกำหนดจำนวนประชากร และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เครื่องมือในการกำหนดจำนวนประชากร

คณะผู้วิจัยกำหนดจำนวนประชากรโดยอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 38) ที่กล่าวว่า หากจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15 – 30 % ดังนั้นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงคิดเป็นรายงานจำนวน 58 เล่ม ซึ่งคิดจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 กลุ่ม แต่ละกลุ่มต้องทำรายงาน 6 เล่ม ดังนั้นจะได้รายงาน 192 เล่ม จากนั้นกำหนดจำนวนประชากร 30 % ดังนั้นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงคิดเป็น $32 \times 6 = 192 \times 30/100$ เท่ากับรายงานจำนวน 58 เล่ม

เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวได้จากการประมวลจากแนวคิดของเอกวิทย์ ณ ถลาง (2540, หน้า 182 – 264) รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 206 – 208) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 10 – 11)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในรายงานประกอบการเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ประจำภาคเรียนที่ 2/2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามโดยศึกษาจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความหมายของภูมิปัญญา ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระและวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

4. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

5. หอสมุดแห่งชาติ

จากนั้น คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในการมอบหมายให้นักศึกษาทุกหมู่เรียนแบ่งกลุ่มทำรายงานตามหัวข้อที่กำหนด 6 หัวข้อ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของรายงานตามขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่

1. กำหนดชื่อเรื่องและจุดมุ่งหมาย
2. สืบหาข้อมูลเบื้องต้นและวางโครงเรื่อง
3. รวบรวมข้อมูล
4. เขียนรายงาน
5. ส่งรายงาน

เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานข้างต้น คณาจารย์ได้รวบรวมรายงานมอบให้คณะผู้วิจัยเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวได้จากการประมวลแนวคิดของเอกวิทย์ ณ ถลาง (2540, หน้า 182 – 264) รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 206 – 208) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 10 – 11) ซึ่งสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบ่งเป็น 12 ประเภท ได้แก่

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทย
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสวัสดิการ
7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการองค์กร